

ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΘΥΣΙΑΣ: ΜΙΑ ΑΛΛΙΩΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ...

[ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ](#)

Το εισαγωγικό σημείωμα του μεταφραστή μας πληροφορεί ότι “Ανάμεσα σε άλλα έργα βασισμένα στον αρχαίο μύθο, η Μαργαρίτα Γιουρσενάρ έχει γράψει και το Μυστήριο της Άλκηστης, παραλλαγή της τραγωδίας του Ευριπίδη (γραμμένο το 1942, το έργο πρωτοεκδόθηκε το 1963). Ως προλεγόμενα σ’ αυτό το κείμενο, η Γιουρσενάρ δημοσίευσε το δοκίμιο «Εξέταση της Άλκηστης», πολύ προσωπικό κείμενο με απόψεις που δεν συμμερίζονται άλλοι μελετητές, από το οποίο προέρχεται το απόσπασμα που ακολουθεί”.

Μαργαρίτα Γιουρσενάρ, 1903-1987
Bailleu, 1982, Φωτ.: Bernhard De Grendel
Πηγή: Wikimedia Commons

Αλλά και ένα άλλο (σημείωση: εκτός από το θέμα της επιστροφής από τον Κάτω Κόσμο), πιο άγριο θέμα, που βρίσκεται στο κέντρο της ιστορίας της Άλκηστης, έχει την αφετηρία του στη μακρινή, νεολιθική εποχή. Πράγματι, σε αυτή την περίοδο, καθοριστική από πολλές πλευρές, φαίνεται να επιβάλλεται στη φαντασία των ανθρώπων η έννοια της θυσίας και, συνακόλουθα, η έννοια της υποκατάστασης των θυμάτων, που επρόκειτο στη συνέχεια, για αιώνες, να αιματοβάψει τη γη με εκατομμύρια αγωνίες ζώων και μερικές εκατοντάδες χιλιάδες αγωνίες ανθρώπων. Η ιδέα της εθελοντικής θυσίας γεννήθηκε μέσα από αυτές τις τελετουργίες σφαγείου και ολοκαυτώματος, των οποίων δεν είναι παρά μια ευγενής εκδοχή.

Η Άλκηστη, που πεθαίνει για τον Άδμητο, είναι σχεδόν σύγχρονη με τα γυναικεία θύματα που θανατώνονται, με την πραγματική ή υποθετική συγκατάθεσή τους, κάτω από τα θεμέλια των κτισμάτων της εποχής του χαλκού, για να τα στεριώσουν, με τον Πολυδεύκη που θυσιάζεται για τον Κάστορα, με τον Κόδρο που επιλέγει το θάνατο για να σώσει την πατρίδα του, με τη Μακαρία και την Ιφιγένεια που δέχονται να πεθάνουν για να εξασφαλίσουν τη σωτηρία μιας πόλης ή τη νίκη ενός στόλου.

Αυτή η σκοτεινή έννοια του συναινούντος θύματος, που πέρασε σιγά-σιγά από τη θρησκεία στη μαγεία, κράτησε ως τις μέρες μας την υποβλητική της δύναμη πάνω στην

ανθρώπινη φαντασία. Την ξαναβρίσκουμε κάθε τόσο στους ιστορικούς χρόνους — στο τέλος του παγανισμού, για παράδειγμα, ο Θρύλος θα προσπαθήσει να εξηγήσει τον πρόωρο θάνατο του Αντίνοου ως ένα είδος εθελοντικής θυσίας που έγινε για χάρη του Αδριανού. Κάτι περισσότερο: αυτή η αντίληψη, υψιπετής, επειδή προϋποθέτει και προκαλεί τον ηρωισμό, βαθιά, επειδή μεταφράζει, έστω με βάρβαρη κυριολεξία, την ιδέα της αλληλεγγύης των πλασμάτων, αποκρουστική, επειδή υπήρξε για αιώνες αντικείμενο παζαριών στο εμπόριο του τρόμου και στήριγμα απάνθρωπων δεισιδαιμονιών, αμαυρώνοντας ως και την εικόνα του Ανώτατου Όντος, παρέμεινε το αξονικό στοιχείο μιας από τις μεγαλύτερες θρησκείες του κόσμου.

Το εξαιρετικό ενδιαφέρον της ιστορίας της *Άλκηστης* είναι ότι μας δείχνει, συνδυασμένα, δύο θέματα που έχουν εγκατασταθεί μονίμως στο υποσυνείδητο και τη συνείδησή μας, την ιδέα της αθανασίας ενωμένη με την ιδέα ενός θεού-σωτήρα που νικάει το θάνατο, και την ιδέα της σωτηρίας ενός όντος που εξασφαλίζεται με την εθελοντική θυσία ενός άλλου.

Marguerite Yourcenar, «Εξέταση της Άλκηστης» (απόσπασμα), μετ. Νικηφόρος Παπανδρέου, Θεατρικά Τετράδια 24, Ιούλιος 1992.

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ

ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: ΘΕΟΔΩΡΑ ΓΛΑΡΑΚΗ

ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΠΕΤΣΑΚΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΘΕΟΔΩΡΑ ΓΛΑΡΑΚΗ